

Kas Eesti gümnaasiumid erinevad üksteisest oma õppetöö kvaliteedilt?

Olev Must
Tartu Ülikooli vanemteadur

Välishindamise aastakonverents "Teel õppijakeskse hariduse poole"

Lisandväärtuse majanduslik tähendus

- Majandusteadusest võetud mõiste
  - Kui palju kaup kallineb tööprotsessis
  - Kui palju väärtust lisandub (toorainele) töötlemise käigus
  - Lõppseisu ja algseisu vahe
-
- Kauba (lõpp)hind võib sõltuda nii tooraine hinnast kui töötluse keerukusest ja kvaliteedist. Töö annab väärtust juurde.

Lisandväärtus hariduses

- Analoogia:
  - Kui suur on antud konkreetse kooli panus õpilase haridustulemuses?
  - Arvestades õpilase teadmiste/oskuste algseisu ja kooli konteksti.
- Õpilase teadmiste ja oskuste MUUTUMINE kooli õppekvaliteedi mõjul, mis lisandub algseisule.

Algseis

- Ideaaljuhul õppeprotsessi alguses mõõdetud teadmised ja oskused
-
- Algseisu kaudne hinnang:
  - Varasem õpiedu
    - Gümnaasiumi korral õpiedu põhikoolis

Kontekst

- Õpilase kontekst:
  - Kodu omapära, sugu, vanus.....
- Kooli kontekst:
  - Linn – maa, kooli etniline taust, kohaliku omavalitsuse arengutase

Kooli õpilaskonna omapära

- Koolide õpilaskond ei moodustu juhuslikult, vaid erinevate valikuprotsesside tulemusena
- Õpilaste selektsioon
- Kooli asukoht

Statistiline hinnang

- Kooli lisandväärtus pole otseselt mõõdetav suurus
- Hinnatakse kaudselt statistilise mudeldamise käigus
  - regressioonijääk (kui kontrollitakse algseisu ja konteksti)
- Lisandväärtuse statistiline hinnang

Eesti gümnaasiumite lisandväärtuse arvutamisel on koolid võrdsustatud

- Õpilaste näitajad:
  - Vanus, sugu, põhikooli hinne
- Koolide näitajad:
  - Õpilaste varasema põhikooli hinde keskmine, kooli suurus/õpilaste arv, etniline taust, kohaliku omavalitsuse arengutase

Toortulemus ja lisandväärtuse hinnang

- Toortulemus = riigieksami hinne
- Lisandväärtuse hinnang = toortulemus – (algseis + konteksti mõju)

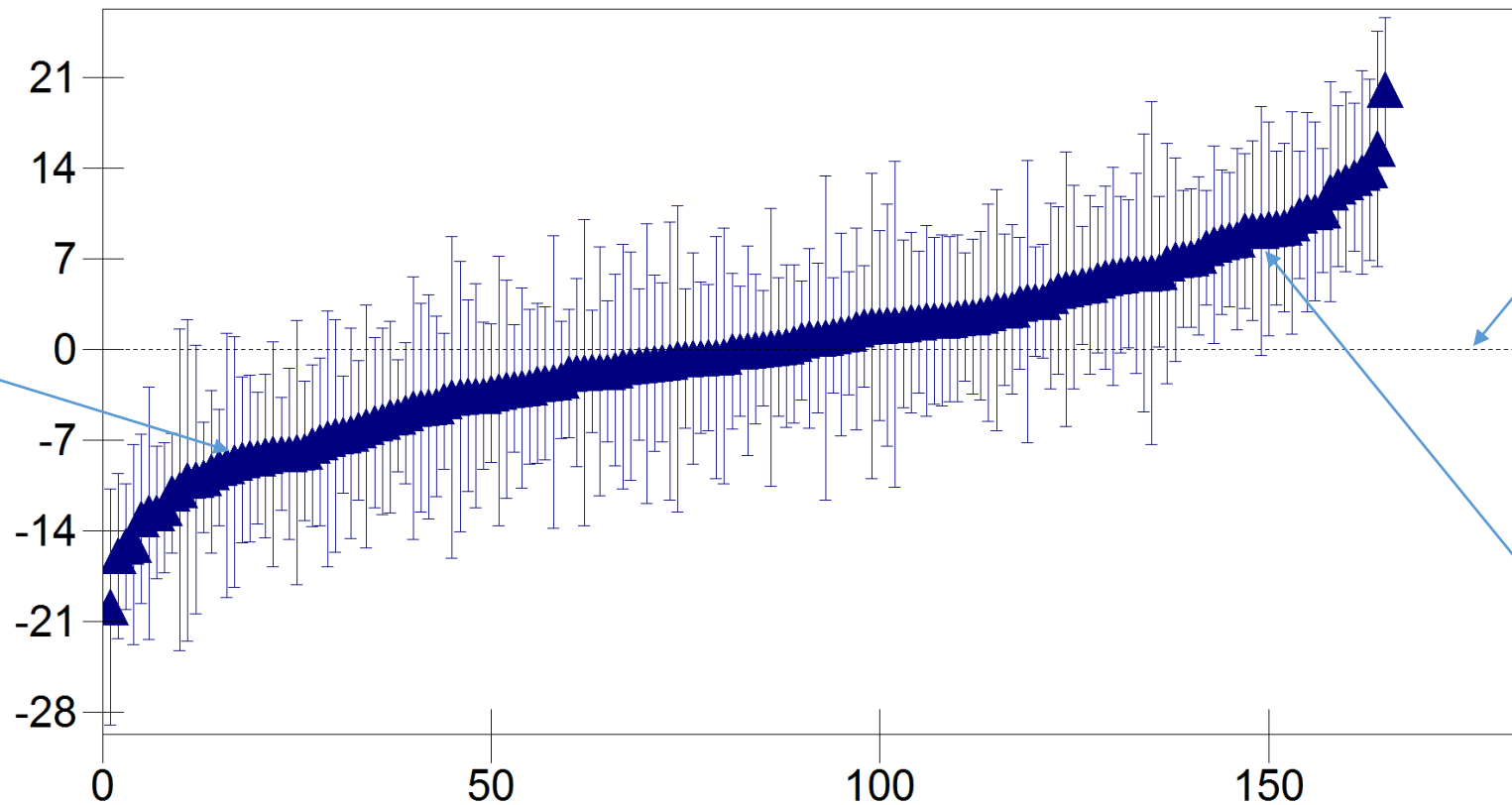
Gümnaasiumite erinevuste ulatused riigieksamite hinnete keskmiste alusel (2016)

Riigieksamiaine	Kõrgeima ja madalaima keskmisega kooli erinevus, hindepunktid	
	Toortulemused	Lisandväärtuse hinnangud
Matemaatika	73	40
Eesti keel	46	20
Eesti keel teise keelena	43	9
Inglise keel	67	11

Kooli omapära

- Toortulemuste alusel on koolide erinevus suhteliselt suur
- Lisandväärtuse hinnangute alusel koolide erinevus kaks ja enam korda väiksem
- Kooli omapära on nende suutlikkus õpilaste hindamisel kohaneda õpilaskonna ja kooli kontekstiga
- Kooli headuse hindamine riigieksamihinnete toortulemuste alusel seda omapära esile ei too

Koolide erinevus lisandväärtuse hinnangu alusel (matemaatika, 2016)

Kehvemad
koolid

Vastavus
õpilastele ja
kontekstile

Paremad
koolid

Õpilase algseisu ja kooli homogeensuse mõju riigieksamite hinnetele (2016)

Riigieksamiaine	Mitu punkti riigieksami hindest tuleneb		
	Õpilase edu muutus põhikoolis 1 hindepalli võrra	Gümnaasiumi kui terviku õpilaskonna õpiedu muutus 1 hindepalli võrra	Kokku
Matemaatika	20	18	38
Eesti keel	11	11	22
Eesti keel teise keelena	17	7	24
Inglise keel	13	6	19

Individualiseerimine

- Koolidevaheliste erinevuste vähenemine lisandväärtuse hinnangute alusel näitab koolide suutlikkust kohaneda õpilaste individuaalse omapäraga.
- Väike koolidevaheline erinevus on tüüpiline arenenud riikide haridussüsteemidele.

Tulevikuprobleemid

- Praegune Eesti gümnaasiumite lisandväärtuse hindamine toimus välistamise teel: välistati tegurid, mis kindlasti ei ole õppekvaliteedi näitajad.
- Mis võiks näidata õppekvaliteeti otseselt?

Esialgsed leiud seoses õppekvaliteediga

- Koolid erinevad õpilaste õpimotivatsiooni, õpetajate suhtlemisoskuse ja enesekindluse/tõhususe alusel.
- Need näitajad seletavad 5–10% koolidevahelistest erinevustest ka siis, kui õpilaste õppetaseme algseis ja õpingute konteksti mõju on välistatud.

Tänaan kuulamast!